

ismeritek-e Radnóti költészetét.”) Tanulóink 30⁰/o-a kérdőjellel zárta a mondatot. A szabály közlése kevésnek bizonyult, s e kérdés mögött — mert az összetett mondatok tantervi tanítása, mondatzáró írásjele új ismeret — nem állt évek gyakorlata.

A fenti eredményekből leszűrt elemzés reális alapokra épülő munka — egy iskola adatai alapján. A tények vizsgálatába azonban az elemzést végző részéről beleszólt sokéves tapasztalata is. Így, bizonyos tekintetben, általánosíthatónak véljük az elmondottakat anélkül, hogy hogy a legtávolabbról is arra gondolnánk, a megállapítottak pontosan azonosak és ilyenek a többi általános iskolában is. Vita lehet mindezen — és kívánatos is volna —, sőt egyenesen igényelnék is a középiskolai tapasztalatok oldaláról. A gyenge helyesíró felnőttek és ifjúság láttára a magyar nyelv tanára időnként el-elcsügged, s eredménytelennek, hiábavalónak érzi — sokszor — verejtékes munkáját. Ez a cikk is azért íródott, hogy a problémák nyílt felvetésével egyre ritkábbak legyenek ezek az elcsüggedések.

MIHÁLY ENDRE
általános iskolai tanár (Szeged)

Hogyan mélyíti el a tanulók biológiai szemléletét az önálló gyűjtőmunka?

A tényismeretek korszerű oktatásához mindenkor gazdag szemléltető anyag szükséges. A tanulók így figyelhetik meg alaposan a valóságot, a jelenségeket, mert a valóság megfigyelése, az ok és okozat feltárása tarthat csak számot a tudatot formáló hatásra. Ezek alapján alakulhatnak ki világos, tiszta képzeteik és fogalmaik.

A mindenkor szükséges szemléltető anyag megszerzése, ha azt csak a tanár maga végzne, heróikus munkát jelentene, sőt sokszor helytelen is lenne. A jelenleg nélkülözhetetlen tömeges szemléltetés kizárja a szemléltető anyag megszerzésének ilyen egyszerűségét. Az oktatás korszerű módszereinek alkalmazása igényli is a tanulók intenzív és sokrétű bevonását.

„Ez a módszer munkára nevel, a munka megszerzésére, eszközök helyes használatára lelkiismeretességre, alaposásra, pontosásra, kitartásra a megfigyelésben, következtetés levonásban és ítéletalkotásban aktivitásra, önálló gondolkodásra, az összefüggések meglátására, okkeresésre, az élővilág és jelenségeinek megértésére nevel” Jósza Z.

E dolgozattal szeretném ezt a korszerű módszert fejleszteni. Azokat a megfigyeléseket szeretném elemezni, amelyeket a szemléltető anyag begyűjtése folyamán szereznek a tanulók. Valamint ezen megfigyelések hogyan segítik az óra szemléletességét, tényszerű elsajátítását.

„A közvetlen vagy önálló megfigyelés útján történő képzet- és fogalomalkotás mód-

szerivel nemcsak alaposabb és tartósabb tényismeretekhez, megértett tudatos ismeretekhez juttatjuk tanítványainkat, hanem világnézeti nevelés terén döntő és lényeges elvi különbség nyilvánul meg a narratív leíró, közlő módszerekkel szemben. Ezért, és mivel a nevelés fő feladatát, a valóság egyre szélesebb reális tükröződését, ez a módszer teszi lehetővé.” Jósza Z.

Elemzés alapjául szolgáljon az V. osztály egyik órájának anyaga, „A borsó és a bab” „A gyümölcsös és zöldséges élete tavasszal” c. témakörből. Igaz, hogy az új tantervben ezt az órát megelőzi egy gyakorlati óra: „Kerti munkák, palántálás” stb. Ebből az következne, hogy az általam feldolgozott elemzés ebben az esetben feleslegessé válna.

Ha azonban figyelembe vesszük az iskolák adottságait, akkor a „Kerti munkák” c. órát jelenleg a borsó és a bab tanítása előtt csak legritkább esetben tudjuk megtartani. Nemesak azért, mert ezt az időjárás befolyásolja, hanem leginkább azért, mert sok azoknak az iskoláknak a száma, ahol nincs kert (városi iskolák), azonkívül a politechnikai oktatás is főképpen ipari jellegű. Ezek az objektív nehézségek tehát sok esetben megakadályozzák a tevékenység (kerti munka) közben véggezhető megfigyeléseket. Ezért látom jelentőségét a tanulók által gyűjtött szemléltető anyag megszerzésének.

Az óra elemzése folyamán a fő célkitűzéseim:

1. Bemutatni, hogy mennyiben teszi szem-

léletesebbé az órát a tanulók által gyűjtött anyag és a gyűjtéskor szerzett megfigyelések.

2. Rávilágítani arra, hogy a szerzett tapasztalatok milyen mértékben gyorsítják a képzet és a fogalom alkotását.

3. Végül a gyűjtések alkalmával szerzett élményanyag, hogyan segíti, mélyíti az óra anyagát és teszi könnyebbé az összefüggések feltárását.

Az óra szervezése.

Rendszerint minden óra szervezésében a szemléltető anyag begyűjtése és a gyűjtött anyag tervszerű felhasználása okoz problémát a tanárnak.

Az óra elemzése folyamán nézzük meg, hogy az anyag elsajátítása szemponkjából mit nyújt a tanulónak: az egyszerű közléssel vezetett óra, és a tanulók által gyűjtött szemléltető anyag felhasználásával vezetett óra.

A gyűjtőmunka történhet *spontán megfigyeléssel és irányított megfigyeléssel.*

A borsó és a bab tanítása esetében a közlő

Ilyen, gyűjtéssel együttjáró megfigyelési

Hol termesztik? Mikor vetik? Hogyan vetik?

A talajból való kivétel módjának ismertetése. (Ásóval megmozgatjuk a talajt, tekintettel a gyökérgümőkire.)

Figyeljétek meg jól a levelét, szárát, virágját. Számláltsuk meg egy növény virágját és hüvelvét, mérjétek meg a növény nagyságát.

Ez esetben az óra vezetése tervszerűbbé válik, a tanár munkája könnyebb lesz, mivel tudja, hogy milyen megfigyeléseket hoznak a tanulók. Így könnyebb és gyorsabb az óra vezetése.

A lényeg itt az, hogy a tanítás során a tanulók ne csak passzív befogadói legyenek az új ismereteknek, hanem a *gyűjtőmunka során szerzett tudatos megfigyeléseik útján az új anyag feldolgozásának aktív tényezőivé váljanak.* A tanulók biológiai szemléletének kiszélesítését az órán kívüli megfigyelések is lehetővé teszik.

AZ ÓRA FELÉPÍTÉSE

Az óra vázlat:

I. A termesztés helye és módja. A talaj és az időjárás, mint környezeti tényezők.

Élményszerű beszélgetés a megadott megfigyelési szempontok alapján. A borsó és a bab növény nagyság szerinti összehasonlítása (szélsőséges példák) egymás mellé helyezve.

A probléma felvetése. A talajra vonatkozó megfigyelések feltárása, rendezése.

Két tanuló eltérő talajról származó növény mutat be az osztály előtt.

Következtetés levonása. A talaj, mint a növény természetének fontos tényezője.

Kapcsolatteremtés a környezeti tényezők és

és narratív módszer alkalmazása ma már elenyésző. E módszer alkalmatlan a biológiai szemlélet fejlesztésére. A legkevesebb élményt nyújtó módszer.

Mint minden más órán, úgy a borsó és a bab anyagát megelőző órán is a házi feladat kijelölésekor felhívjuk a tanulók figyelmét a következő óra anyagára. — Hozzatok borsó- és babnövényt. — (Természetesen ezt is mint házi feladatot adjuk fel.) *Ha a gyűjtőmunkához szempontokat nem adunk, akkor spontán megfigyeléseket kívánunk a tanulóktól.* Ez esetben az óra vezetés nagyobb feladatot ró a tanárra, mivel *a tanulók megfigyelései nem tudatosak* és emiatt e megfigyelések feltárása és kihasználása hosszadalmasabb.

Ezen tapasztalatok alapján jöttem rá arra, hogy szükséges a gyűjtőmunkához szempontokat adni, amivel irányítottá tesszük a tanulók megfigyeléseit a gyűjtés folyamán. *Módszertanilag ezt az eljárást irányított megfigyeléses gyűjtésnek nevezhetjük.*

szempontok pl.:

E feladatok a *gyakoróság, korai vetés és a hidegtűrés* közötti összefüggések megfigyelését szolgálják.

Ezzel a figyelmet intenzíven a *gyökérre* irányítjuk.

E feladatok a *megfigyeléseket egyre konkrétábbá teszik.*

a növény alaktani sajátosságai között. A korszerű kertészet fontossága.

Problemafelvetés. A talaj és időjárás hatása a növényre és a növény visszahatása a talajra.

Ökkeresés: vetési ideje, hidegtűrő tulajdonsága.

Konklúzió: igénytelen, gyakori kultúrnövény (kert, szántó).

Részösszefoglalás szempontjai: (Táblai vázlat).

A gondozott talaj jelentősége a növénytermesztés szempontjából.

A talaj és a növény kölcsönhatása, az időjárás jelentősége.

II. Alaktani jellegzetességek. A borsó és a

bab növény megismertetése és megkülönböztetése. *Szerveik:* gyökérzet (gyökérgümők), virág (pillangós), termés (hüvely), szár, levél, kacs.

Minden tanuló kezében a hozott borsó növény.

a) *Gyökérzet:* Makroszkópiusan vizsgáljuk a fő- és oldalgyökereket. *Lupéval* nézzük a gyökérgümőket.

Magyarázat: a gyökér szerepe, jelentősége a talajjavításban.

b) *A virág* boncolása, a pillangós virágmodell szétszedésével párhuzamosan.

Általánosítás: a pillangós virágúak gyökérgümők.

c) *A termés* boncolása.

A hüvelytermés *fogalmi kialakítása*, és a magvak felismertése.

d) *A szár és a levél* vizsgálata.

Egyéves lágyszár. Kapaszkodás szükséges. A levele párosan szárnyalt összetett levél, pálhalevél.

Összehasonlítás a borsó levélkacs és a szőlő szárkacsa között.

e) *A borsó és a bab* növény összehasonlítása. *A tanár szemlélteti a növényeket.* —

A bab és borsó növényt egymás mellé helyezi.

Konklúzió: a pillangós virágúak gyökérgümők.

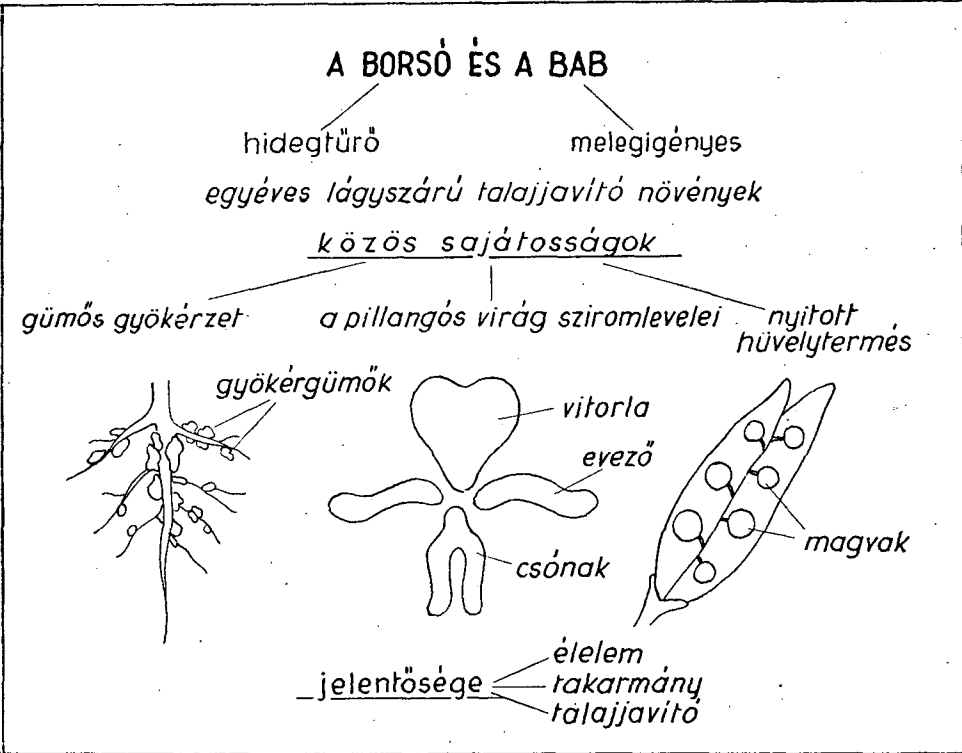
Nyilván sokaknak feltűnik, hogy az alaktan ismertetésében eltértem a megszokott sorrendtől (gyökér, szár, levél, virág és a termés). Ehelyett a gyökér tárgyalása után a virág megismertetését vettem. Az anyag feldolgozásánál fő célom, hogy a borsó és a bab növény ismertetésén keresztül a pillangósok tulajdonságait emeljem ki. Ez teszi szükségesé, hogy a figyelmet a pillangósok legjellemzőbb morfológiai bélyegeire, a gyökérre és a virágra koncentráljam.

Részösszefoglalás szempontjai: (Táblai vázlat).

A borsó és a bab növény közötti hasonlóság és különbség felismertetése. A gyökérzet és a gyökérgümők. A pillangós virág szíromlevelei. A hüvelytermés. A kacs mint levél módosulás. Pálhalevelek.

Fogalmi jegyek kiemelése. Szintézis. Kapcsolat megteremtése a III. részhez (hüvelytermés, élelem).

III. A borsó és a bab növény haszna, je-

lentsége. Élelem: a hüvelytermés magva fontos táplálék. A borsó növény mint takarmány: szálasan és örölvé. Talajjavító a gümöcskék baktériumai.

Hüvelytermés, konzerv, szárított borsó, száraz bab, takarmányszeret bemutatása.

Következtetés: a nagymérvű termesztés indoklása.

Figyelemfelkeltés: a termesztés és fogyasztás fontosságára. A talaj és a növény kölcsönös egymásrahatása.

Részösszefoglalás szempontjai: (Táblai vázlat).

A borsó és a bab növény jelentősége az ember életében. Sokrétű felhasználása.

Számonkérő óravégi összefoglalás: A jó, közepes és gyengébb tanulók közül jegyre felletetek.

Az órán használt szemléltető anyagot és a táblai vázlatot használjuk fel.

Szempontok: Minél több vonatkozású kapcsolat megteremtése. Az ismeretek önálló munka alapján való elmélyítése. A megértés ellenőrzése. Az összefüggések önálló logikai munka alapján történő felismertetése.

1. *tanuló: Miért növekednek gyorsabban azok a növények, amelyeket a borsó földjébe vetnek? Miért lehetünk korábban borsót mint babot?*

2. *tanuló: Melyik földfeletti szerve áruja el, hogy gyökérgümői vannak? Hogy nevezük a szíromleveleit?*

Osztályfoglalkoztatás: Miben hasonlítanak ezek a növények? Miben különböznek egymástól?

3. *tanuló: A növény különböző szerveit hogyan használja fel az ember?*

A munka értékelése, melyben kifejezésre jut az órán való aktív részvétel. Osztályzat.

A következőkben elemezem az oktatási folyamat egyes mozzanatait és módszereit. Az elemzés folyamán vegyük sorba a már említett három óravetési módot a szemléletesség szempontjából.

I. A termesztés helye és módja.

1. *Egyszerű közléssel vezetett óra.* Ebben az esetben a tanulók kevés vagy egészen minimális ismereteire támaszkodhatunk. A közléssel vezetett óra még ezeket az ismereteket sem mozgósítja. A tanulók passzívak. Ennek az a következménye, hogy az ok és okozati összefüggések megértése nem vált ki olyan pszichikai és logikai motívumokat, amelyek szükségessé teszik az anyag felfogására, megértésére és megtartására.

A sokoldalú összefüggések feltárása pl. a talaj minősége és a növény nagysága közötti kapcsolat felismertetése nem valósulhat meg. Egy ilyen kijelentés, hogy a jó földben nagy-

ra nő, a rossz földben kicsi marad a növény, keveset jelent a tanulóknak.

A problémafelvetés ez esetben talalós kérdést jelent, melynek megoldásához szükséges megfigyelésekkel a tanulók nem rendelkeznek. Így a tanár nem tudja a tanulók érdeklődését felkelteni, koncentrálni. Tapasztalat, hogy az *V. osztályos tanuló manipuláris foglalkoztatása biztosítja csak permanens figyelmet.* A fenti módszer ezt nem biztosítja.

2. *Gyűjtő munka spontán megfigyelése.* A tanulóknak vannak élményeik már attól kezdve, ahogy a növényt kivették a talajból. Könnyebben vagy nehezebben sikerült nekik a gyökérét kihúzni. Legtöbbször csak kézzel húzza ki. Ezért a gyökerek elszakadhatnak. A gümők nem szemléltethetők. Az ökológiai szemlélet megalapozása így nehezebb. A megfigyelés hiányos és ennek következtében az ismeretnyújtás dogmatikussá válik. A személyes élmények hiányosak. Az egyszerű közléssel vezetett órától eltérően már nagyobb eredményre tarthat számot. Fogyatékosága még, hogy a problémákat a tanárnak kell felvetni, nagy kismértékű valóságos aktivitást vált ki a tanulóknál.

3. *Gyűjtő munka irányított megfigyeléssel. Az előző órán megadott szempontok:*

a) Gyűjtési helyek (kert, szántó) talajára és a vetemények nagyságára vonatkozó megfigyelése.

b) Magasság mérése, virág számlálása.

c) Kiszedés módja (talajáztatás, ásóval la-

zítás).

A megfigyeléseiket jegyezzék fel az iskolai munkanaplóba. Az otthoni bejegyzéseknél is követeljük meg a füzet megszokott vezetési formáját. Így a munkafüzet betölti teljes szerepét, amely az órán beírt vázlatokkal együtt a tanuló segítő eszközévé válik.

Az óra kezdetén a növények a padon, munkafüzetek nyitva a tanulók előtt. A tanár megkérdezi, ki gyűjtött kertből és ki szántóföldről? Az óra kezdetétől fogva összekapcsolja a gyűjtési élményeket az órán folyó ismeretszerző munkával. A tanár a figyelmet a borsónövény környezetére koncentrálni. A tanulóknak arról a kertről, szántóról, amelyikről gyűjtöttek, élményeik vannak. Milyen veteményeket találtak még? (bab stb.) Mérési adatok számonkérése. A borsó a legnagyobbak között van. — Miért? — Korán vetik. — Ki segített már vetni? — Mikor vetették? — A bab miért ilyen kicsi? — (Egymássalé helyezzük.) Ezekre a kérdésekre a tanulók a választ csak a gyűjtések alapján tudják megadni. Aktív munka, feszült figyelem, kollektív okkeresés és konklúzió. — A borsó növény hidegtűrő, korán vethető. — Közismert gazdasági növény. Nem igényes, ezt bizonyítja az is, hogy mindenki tudott hozni.

A tanulók által felvetett probléma: Péter csodálkozik, hogy az ő borsója miért olyan kicsi. Ők is az azidőtájtban vetették. (Okkeresés.) Könnyen kijött a talajból is. Hol laksz? — Szőlőskertsor, hangzik a válasz. — Már nem is egy tanuló jelentkezik a válaszadásra. — Mert azok homokföldek. — (Probléma megoldás.)

A tanár feladata, mint azt láthattuk, csak a helyes állásfoglalás kialakítása, a megfigyelések felhasználása és helyes értékelése. — A nagyságot nemcsak a vetés ideje, hanem a talaj minősége is befolyásolja. — A borsót és babot ilyen módszerrel, mint kerti vagy szántóföldi növényt ismerik meg. Így alapozzuk meg a környezet élőszervezetre gyakorolt hatását. (Az állatok háziásításával kapcsolatosan már ilyenirányú képzetek vannak.)

II. Alaktani jellegzetességek.

1. Egyszerű közléssel vezetett óra.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a tanulók többségében a borsó növényről alkotott kép a hüvelytermést jelenti. A tanulók kevés eleven élménnyel rendelkeznek. Csak tudomásul vesznek. Ez a tanulókra nézve fárasztó, unalmas. Aktív szellemi munkát nem igényel. Az ok és okozati összefüggések feltárása a tanár részéről csak egyoldalú munka eredménye. Az így szerzett ismeretek nem maradandók.

2. Gyűjtő munka spontán megfigyeléssel.

Az alaktani szerzeti ismeretek tanításához már több élményt hoznak magukkal a tanulók.

A gyökér és a gyökérgümők létezése és tudatosítása körülményesebb úton válik érthetővé. A tanulók által felvetett problémák: — Én hármat is kivettem és csak ilyen röviddek a gyökerei. — Az enyémmek a gyökereken sok kicsi gumó van, stb. Miért ilyen röviddek a Péter növényének gyökerei? Válasz: — Mert kézzel vette ki és beleszakadozott. — Imre, te hogyan vetted ki? — Ásóval. — Most összehasonlítjuk a kézzel és ásóval kiemelt növények gyökereit. (A gümők felismeretése.) Mivel egyik-másik tanuló növényének a gyökereken nincs gumó, (éppen a helytelen kivétel miatt) a megfigyeltetés nehezebbé válik. Az V. osztályos tanulókat az ilyen pillanatnyi sikertelenség (hogy az ő növényének gyökereken nincs az, amit most a tanár bácsi megfigyeltet) elkedvetleníti és figyelmét eltereli.

Az összefüggések megláttatásának még így is hosszú az útja, mert a gyűjtési élmények nem tudatosak és nem rendeződtek a gyűjtés alatt.

A szár, levél, kacs, virág, termés megismerése már nem okoz nagyobb gondot az órán,

csak így a képzetek és fogalmak kialakítására szükséges több idő gátolja a bevéését.

A tanulók által felvetett problémák: — Az én növényem nagyobb, mint a Gáboré és a virág is több rajta. — A miénk a kerítés mellett van és olyan nehezen tudtam letépni róla, úgy bele kapaszkodott. — Mi már ettünk is róla.

Ha megfigyeljük a módszertani kísérlet eredményét, látjuk, hogy az óra anyagához szükséges ismereteket megszerezték a tanulók. Problémáik vannak, de még több a közlés jellegű megnyilatkozásuk, mint az ok és okozati kapcsolatokra irányuló kérdéseik.

3. Gyűjtő munka irányított megfigyeléssel.

Az előző órán megadott szempontok:

a) Áztatással a gyökeret szabadítsátok meg a földtől!

b) Keresd meg a virág részeit! Leveleinek elhelyezkedése.

c) Szüleid milyen borsót vagy babot termelnek?

A gyökéraztatásnak a célja, hogy a tanulókat a gyökérre vonatkozó részletes megfigyelésre késztesse. Az áztatáskor a tanulók nagyobb része felfedi a gyökérgümöket. Alapvető probléma, amelyet a tanulók vetnek fel és amely már csirája a pillangós virágú növény fogalom kialakításának. — A pillangósok gyökerében baktériumok élnek.

Ki boncolt virágot? A feladatot minden tanuló élvezte. Akadtak akik nem tudták szétszedni. — Tanár bácsi kérem, ez nem olyan mint a petunia virágja. — Mivel a feladatot nem, vagy nehezen tudta megoldani, összehasonlítást tett. Így a tanulók által felvetett problémát kellett megoldani. A közös munka alapján felvetett probléma kizárja a megoldás egyoldalúságát. Ez nem olyan virág. — (A virág szerkezetének megismerése.) — Az ilyen virágot, mint a borsóé és a babé, pillangós virágnak nevezzük. — (Modell szemléltetés, táblai rajz.)

A levelekre vonatkozóan mit figyeltetek meg? — Nem egyforma alakúak. — Vannak párosak és — még itt is vannak —. Tanári közlés: ez a pálhalevél. Ebből a kérdésből érződik, hogy a tanulók megfigyelései alaposak. Akad olyan tanuló is, aki odahaza megemelte a könyvet és erre hivatkozva megmondja, hogy pálhalevél. Ez nem baj, sőt nagyon hasznos, mivel a tanuló így teljes azonosságot lát a könyv és a valóság között. Éppen ezért helyes, ha ilyen összehasonlítást mi is teszünk az órákon.

Olyan is akadt, aki a megfigyelése alkalmával a diófa leveléhez hasonlított a borsó levelét. Ez viszont alap a morfológiai megkülönböztetéshez. (Párosan és páratlanul szárnyalt levél.)

A borsó kivételekor feltűnik a tanulóknak, hogy a gyökere kijött, mégis nehéz a

szárát a körülötte levőktől megszabadítani. Ez a tapasztalat megérteti a kacsok feladatát. Megkönnyíti a szőlőkacccsal való analógia megteremtését.

A bab és a borsó természetét ismerik. Ezzel már sokszor találkoztak.

A harmadik szempont alapján hozott adatokkal az ember növénynevelő munkáját bizonyítjuk.

A harmadik részegység megértéséhez a tanulók sok élménnyel rendelkeznek, pl. táplálkozás, ezért ennek kidolgozását elhagyom.

Az elemzésből látjuk, hogy milyen nagyjelentőségűek az óra vezetése szempontjából

a tanulók önálló megfigyelései, amelyeket gyűjtés alkalmával szereznek. Legeredményesebben használhatjuk fel órán az irányított megfigyeléssel gyűjtött anyagot. Ez elősegíti korszerű feladatunk megvalósítását, a tananyag órán való elsajátíttatását.

Ha rendszeresen megköveteljük, a tanulókat hozzászoktatjuk a megfigyeléses gyűjtéshez, akkor ez az óra természetesen tartozékává válik. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy a tanulók szeretik és természetesen fogadják. Fontos megbízatásként vállalják, mert érzik, hogy a következő óra sikere függ a gyűjtő munkájuktól.

PAPP IRÉN

kisdobos vezető, Szeged

A kisdobos-avatás nevelő hatása

A kisdobos szervezet nevelő hatása előttünk, pedagógusok előtt világos és vitathatatlan. Azonban, mint minden területen, itt is lehet az eredményeket fokozni, népszerűsíteni újabb eljárások alkalmazásával.

A nevelőhatások fokozásához a foglalkozások szakavatott vezetésén kívül nagyban hozzájárult csapatuknál a kisdobos avatásra való előkészület és maga az avatási ünnepség.

Az előkészület tulajdonképpen már a II. osztályba lépéskor, vagyis év elején megkezdődik. Így az egész év az avatásra való előkészület jegyében folyik. A tanév első napjaiban röviden, valóban csak az érdeklődést felkeltve beszélnek a kisdobosokról. A legérdekesebb gondolatoknál abba hagyom, majd más alkalommal ugyanígy folytatom. Néha csak egy-egy megjegyzést teszek. Pl. látom, hogy első pár szeretne lenni több pajtás is; így szóltam minden különös hangsúly, figyelmeztetés nélkül: Egyik reggel iskolába mentek a kispajtások. Ketten pontosan egyszerre érkeztek a kapuhoz. Figyeltem, mi történik. Az egyik kis pajtás szépen félreállt, s így szólt: „Tessék, menj be!” A kabátjából kikandikált a kéknnyakkendő. Kisdobos volt. Megdicséretem ezt az udvarias kispajtást. Többet nem szóltam, következtetést nem vontam le, megértették a gyermekek amit akartam, elárulta ezt viselkedésük nemcsak az adott pillanatban, de később is. Szinte nem múlik el nap, hogy egy-két gondolatral ne irányítanám figyelmüket a kisdobosokra, ilyen módon előmozdítom a kisdobos tartalmi jegyeinek a megértését. Természetesen önként felkél szívükben a vágy: én is kisdobos sze-

retnek lenni. S ezt a látszólag passzív óhajtást, cselekvő akarattá varázsolom napról napra. Olvasókönyvükben csillogó szemmel fedezik fel a kéknnyakkendő kispajtások képét, s állapítják meg, hogy azért volt udvarias, tisztelettudó, jószívű, szorgalmas, ügyes az a gyermek, mert kisdobos volt. „Mi is azok leszünk, majd májusban!” — mondják ilyenkor, s kicsit sokalják a várakozási időt. Természetesen, találkozik módot és lehetőséget arra is, hogy a kisdobos élet örömeit, nemes, szép szórakozásait is megcsillogtassam előttük. Leendő örsvezető pajtásokkal — VII. osztályos úttörő — már év elején megismertetem őket s ő mint kismamájuk, igyekszik minél többet osztályommal lenni. Beszélget, játszik velük, mesél nekik. Félévig, míg nem kezdjük a foglalkozásokat, ilyen formában történik az előkészület az avatásra. Kedvet, vágyat ébresztek bennük a mozgalmi élet iránt, majd lassan, fokozatosan kibontakoztatom akarati tevékenységüket. Félév után a foglalkozások tervszerű vezetésével bővitem ismereteiket, mélyítem érzelmeiket, elhatározásaikat. De ez csak egy része az előkészületnek. Ez csak a gyermekeket fogja össze, csak rájuk gyakorol hatást. No és ez nem elég? — kérdezhetné bárki. Nem bizony, ez nem elég! A mozgalom nevelői hatékonysága nemcsak a gyerekekre, hanem a szülőkre is kiterjed. Hangsúlyozottan vonatkozik ez a kisdobos avatásra, de az arra való felkészülésre is mind a gyermekeknél, mind a szülőknél is már év elején az első osztályszülői értekezleten beszélgetünk a mozgalomról, szükségességéről és arról, hogy gyermekeik májusban tagjai lehetnek ennek a kedves gyermek-